

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

COM(2004) 495 końcowy — 2004/0167 (COD)

(2005/C 255/18)

Dnia 21 grudnia 2004 roku Rada, zgodnie z art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej (ECO), której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 18 marca 2005 r. Sprawozdawcą był Vladimír MATOUSEK.

Na 416 sesji plenarnej, w dniach 6-7 kwietnia 2005 r. (posiedzenie z dn. 6 kwietnia 2005 r.), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 123 do 1, przy 4 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Wstęp

1.1 Niniejsza opinia została opracowana w kontekście ogólnej dyskusji, której przedmiotem jest opinia Komitetu w sprawie przepisów ogólnych⁽¹⁾. Odnosi się ona także innych opinii Komitetu w sprawie przepisów dotyczących Funduszu Spójności⁽²⁾, europejskiego ugrupowania współpracy transgranicznej (EUWT), Europejskiego Funduszu Społecznego⁽³⁾ oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich⁽⁴⁾.

1.2 Opinia odzwierciedla konsekwencje zmian, którym podlega światowa gospodarka, rosnącej gwałtownie konkurencji na rynkach światowych oraz związane z tym wyzwania dla Unii Europejskiej. Punktem wyjścia jest zwrócenie uwagi na nagłą potrzebę wykorzystania wszystkich dostępnych środków, aby UE mogła uzyskać na świecie pozycję odpowiadającą europejskiemu potencjałowi. Opinia wskazuje także na konieczność mobilizacji wszystkich znaczących zasobów w krótkiej i średniookresowej perspektywie, w celu zwiększenia potencjału nowych państw członkowskich stanowiących integralną część gospodarki i społeczeństwa UE, w tym potencjału drzemącego w strukturach regionalnych. Oznacza to przyspieszenie postępu w kierunku zwiększenia rzeczywistej zbieżności gospodarek, która pozwoli uzyskać efekt synergii w skali całej gospodarki unijnej. Dlatego też wzrasta znaczenie polityki spójności i jej instrumentów aktywnie wspierających realizację podstawowych celów rozwojowych UE w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju i europejski model społeczny.

2. Streszczenie

2.1 Niniejszy dokument zawiera krótki opis wyzwań stojących przed europejską polityką spójności i polityką strukturalną oraz przedstawia uwagi ogólne i streszczenie proponowanego rozporządzenia.

2.2 W części poświęconej podsumowaniu, Komitet przedstawia bardziej szczegółowe uwagi na temat poszczególnych artykułów proponowanego rozporządzenia. Komitet ogólnie popiera szerokie podejście przyjęte przez Komisję przy opracowywaniu przedmiotowych rozporządzeń. W szczególności Komitet stwierdza, że:

2.2.1 Z zadowoleniem przyjmuje fakt, iż działania wspierane przez Fundusz koncentrować się będą na priorytetowych celach Wspólnoty określonych na szczytach w Lizbonie i w Göteborgu.

2.2.2 Należy dopuścić możliwość dokonywania wydatków na budownictwo mieszkaniowe oraz remonty, o ile ma to związek z rewaloryzacją i rozwojem.

2.2.3 Wysoki priorytet należy przyznać badaniom i rozwojowi technologicznemu, innowacjom i przedsiębiorczości, przede wszystkim, by wspierać rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

2.2.4 Istotne znaczenie mają także turystyka zrównoważona, transport publiczny i odnawialne źródła energii.

2.2.5 Innowacyjność należy postrzegać w szerokim tego słowa znaczeniu jako czynnik wspierający rozwój i upowszechnianie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

2.2.6 Propozycje wspierania europejskiej współpracy terytorialnej mają poparcie Komitetu i należy rozszerzać ich zakres.

2.2.7 Przepisy dotyczące obszarów miejskich oraz konkurencji powinny wyraźnie ułatwić wzmożoną współpracę pomiędzy miastami a Wspólnotą.

2.2.8 Należy wspierać obszary wiejskie, sprzyjając w ten sposób zwiększaniu dywersyfikacji.

2.2.9 Rozporządzenia powinny przewidywać wprost możliwość wdrożenia kompleksowych programów na rzecz zbieżności na obszarach o niekorzystnych warunkach naturalnych oraz w regionach peryferyjnych i na wyspach stojących w obliczu szczególnych problemów (w tym także w małych państwach wyspiarskich).

⁽¹⁾ COM(2004) 492 końcowy – 2004/0163 (AVC), CESE 389/2005.

⁽²⁾ COM(2004) 494 końcowy – 2004/0166 (AVC), CESE 390/2005.

⁽³⁾ COM(2004) 493 końcowy – 2004/0165 COD, CESE 250/2005.

⁽⁴⁾ COM(2004) 490 końcowy – 2004/0161 (CNS), CESE 251/2005.

3. Uwagi ogólne

3.1 W Trzecim raporcie na temat spójności gospodarczej i społecznej^(?) Komisja wskazała na wyzwania stojące przed Unią w zakresie zmniejszania nierówności i w związku z rozszerzeniem. W szczególności Komisja odnotowała:

- niski poziom uczestnictwa w programach kształcenia ustawicznego w mniej zamożnych regionach, który w nowych państwach członkowskich był znacznie niższy;
- istotne różnice w wydatkach na badania i rozwój (B+R);
- utrzymujące się nierówności w zakresie dostępu regionów do technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- potrzebę trwałego, wysokiego poziomu wzrostu, zwłaszcza w nowych państwach członkowskich;
- nieproporcjonalnie wysoki udział bezpośrednich inwestycji zagranicznych, lokowanych w silniejszych gospodarczo regionach;
- poziom zatrudnienia znacznie poniżej celów wyznaczonych przez strategię lizbońską.

3.2 Komitet z zadowoleniem przyjął zarówno raport, jak i pozytywny wkład Funduszy Strukturalnych, równocześnie stwierdzając jednak, że „różnice w zakresie zamożności i wydajności gospodarczej pozostają bardzo znaczące”. Komitet uznał także, że „rozszerzenie doprowadzi do znacznego powiększenia wspólnotowego rynku wewnętrznego, otwierając nowe możliwości”, niemniej oznacza ono także zwiększenie nierówności⁽⁶⁾.

3.3 Dlatego konieczne są reformy na rzecz likwidacji powyższych nierówności, odpowiedzi na swoiste wyzwania, jakie niesie ze sobą rozszerzenie oraz realizacji celów określonych w agendzie lizbońskiej, tj. zwiększonej konkurencyjności, większej ilości lepszych miejsc pracy, integracji społecznej oraz równowagi ekologicznej. Komitet pragnie podkreślić, że rozporządzenie powinno wyraźnie wskazywać na ten obszar zainteresowań, a szereg priorytetów opisanych w ramach poszczególnych działań postrzegać należy jako swoiste menu lub zbiór narzędzi, z których regiony lub państwa członkowskie korzystać będą przy opracowywaniu programów zwiększania długookresowego tempa wzrostu oraz wspierania konkurencyjności.

3.4 Jak już wspomniano we wstępie, niniejsza opinia sporządzona została w kontekście opinii Komitetu w sprawie przepisów ogólnych⁽⁷⁾. W przedmiotowej opinii zawarto szczegółowe uwagi odnośnie kontekstu oraz potrzeby większego zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych⁽⁸⁾. Partnerzy społeczni powinni uczestniczyć na wszystkich etapach opracowywania i wdrażania programów oraz dysponować pełnią praw w komitetach monitorujących. Wspomniana opinia stwierdza również, że Komisja powinna promować skuteczną współpracę partnerską. Zdaniem Komitetu dla zapewnienia maksymalnej skuteczności należy uwzględniać decyzje podejmowane w ramach owej współpracy. Przedstawiono w niej także stanowisko Komitetu odnośnie nowych priorytetów⁽⁹⁾, jakie należy przyjąć w odpowiedzi na wyzwania związane z rozszerzeniem. Niniejsza opinia odzwier-

cedla wspomniane priorytety, jako że odnoszą się one do konkretnych przepisów dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Komitet wyraził już swoje ogólne stanowisko, że na politykę spójności należy przeznaczyć odpowiednie środki, wystarczające na realizację jej celów. Ponadto, w grę wchodzi kwestie dotyczące zarówno „starych”, jak i „nowych” państw członkowskich.

3.4.1 Należy do nich, po pierwsze, problem ograniczonych zasobów oraz ich optymalnej alokacji przy uwzględnieniu potencjału absorpcyjnego (współfinansowanie) nowych członków oraz najuboższych regionów i obszarów.

3.4.2 Po drugie, istnieje problem tzw. „efektu statystycznego” i stopniowego zmniejszenia pomocy, który stanowi wyzwanie dla „starych” państw członkowskich, ale będzie miał konsekwencje także dla niedawno przyjętych państw, po kolejnym rozszerzeniu UE w 2007 r., kiedy to niektóre regiony mogą przestać kwalifikować się do otrzymywania pomocy.

3.4.3 Ze wspomnianą kwestią wiąże się jeszcze sprawa metod stosowanych do wyliczenia wskaźników gospodarczych (produkt krajowy brutto — PKB), jako że także nowi członkowie mogą przestać kwalifikować się do otrzymywania pomocy, zwłaszcza w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Chociaż Eurostat dysponuje penymi danymi dla regionów jedynie z lat 2000 — 2002, mogą wystąpić trudności w przypadku regionów, których udział w dochodzie narodowym brutto (PNB) Wspólnoty wykazuje spadek.

3.5 Komitet przedstawił już lub aktualnie opracowuje wiele opinii omawiających z perspektywy regionów i spójności kwestie strategii politycznych i gospodarczych UE, przemian strukturalnych i w przemyśle, B+R oraz innowacji, rozwoju turystyki, problemów aglomeracji miejskich, infrastruktury, regionów mniej uprzywilejowanych i peryferyjnych, itp. W konsekwencji rozszerzenia niektóre z nich wymagają rewizji. Rozszerzenie na wschód niesie ze sobą możliwości i wyzwania zasadniczo odmiennej natury w porównaniu z poprzednimi etapami poszerzenia UE.

4. Streszczenie wniosku w sprawie rozporządzenia

4.1 Proponowane rozporządzenie określa „zadania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego”.

4.2 Celem Funduszu ma być udział w finansowym wspieraniu działań służących ograniczaniu nierówności między regionami i tym samym przyczynianie się do realizacji celów Wspólnoty w zakresie wzmocnienia konkurencyjności, tworzenia stanowisk pracy i wspierania zrównoważonego rozwoju. Zakres interwencji Funduszu obejmuje wspieranie inwestycji produkcyjnych, rozbudowy infrastruktury, innych inicjatyw rozwojowych oraz pomocy technologicznej. Pomoc świadczona w ramach funduszu służyć ma przede wszystkim realizacji priorytetów tematycznych: „konwergencja”, „konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” oraz „europejska współpraca terytorialna”.

^(?) Nowe partnerstwo dla spójności - Trzeci raport na temat spójności gospodarczej i społecznej COM(2004) 107 końcowy.

⁽⁶⁾ Opinia EKES w sprawie Trzeciego raportu na temat spójności gospodarczej i społecznej, Dz.U. 302 z 7.12.2004, s. 60.

⁽⁷⁾ CESE 389/2005.

⁽⁸⁾ CESE 389/2005, pkt 3.3.

⁽⁹⁾ CESE 389/2005, ust. 3.4.

4.2.1 W zakresie „konwergencji”, proponowane rozporządzenie przewiduje, że pomoc EFRR przeznaczana będzie przede wszystkim na wspieranie zrównoważonego rozwoju oraz uaktywnienie i wzmocnienie lokalnego potencjału. Rozporządzenie wyznacza także zakres działań, jakie mają uzyskać wsparcie, do których zaliczono: badania i rozwój technologiczny, propagowanie idei społeczeństwa informacyjnego, zrównoważonej produkcji i środowiska, wspieranie turystyki, inwestycje w transporcie, poprawę bezpieczeństwa i efektywności dostaw energii, inwestycje w edukację podnoszące atrakcyjność regionów, poprawę stanu zdrowia służącą rozwojowi gospodarstwu oraz pomoc dla MŚP, której konsekwencją mają być nowe miejsca pracy.

4.2.2 W odniesieniu do „konkurencyjności regionalnej i zatrudnienia”, proponowane rozporządzenie przewiduje wspieranie przede wszystkim innowacji i gospodarki opartej na wiedzy. Oznacza to zwiększenie potencjału w zakresie badań i rozwoju technologicznego (B+RT) oraz innowacji bezpośrednio związanych z celami rozwoju regionalnego, wzmocnienie innowacyjności wśród MŚP, wspieranie gospodarczego wykorzystywania nowych koncepcji oraz tworzenie nowych instrumentów finansowych i odpowiednich warunków dla rozwoju firm prowadzących działalność opartą na wiedzy. Po drugie, rozporządzenie przewiduje działania dotyczące zagrożeń ekologicznych i ich zapobiegania, w tym pobudzanie inwestycji służących rekultywacji obszarów zanieczyszczonych, efektywności energetycznej, ekologicznemu transportowi publicznemu i zapobieganiu zagrożeniom. Wreszcie, w przedmiotowej dziedzinie fundusz wspierał będzie także inwestycje zlokalizowane poza głównymi centrami miejskimi, a służące polepszeniu dostępu do sieci transportowej oraz upowszechnianiu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

4.2.3 Działania w ramach priorytetu tematycznego „europejska współpraca terytorialna” skupiać się mają przede wszystkim na opracowywaniu strategii współpracy transgranicznej służącej zrównoważonemu rozwojowi terytorialnemu. Mają one w szczególności pobudzać przedsiębiorczość i rozwój MŚP oraz wspierać rozwój turystyki, kultury i transgranicznej wymiany handlowej. Ponadto proponowane są działania mające poprawić dostęp do sieci transportowych i technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz wspierać transgraniczne sieci wodociągowe i energetyczne, a także współpracę w dziedzinie zdrowia i edukacji. EFRR może także finansować wspieranie transgranicznych inicjatyw na rynku pracy. W ramach tego obszaru mają być również realizowane działania wspierające ponadnarodową współpracę, w tym dwustronną kooperację między regionami nadmorskimi służącą promowaniu odpowiednich strategii w zakresie zarządzania odpadami i zasobami wodnymi, dostępności transeuropejskich sieci transportowych i zaawansowanych systemów technologii informacyjno-komunikacyjnych, zapobieganiu zagrożeniom ekologicznym oraz rozwojowi sieci naukowych i technologicznych. Wreszcie, w tych samych ramach mają być realizowane działania służące poprawie efektywności polityki regionalnej dzięki wspieraniu tworzenia sieci kontaktów i wymiany doświadczeń, szczególnie w zakresie innowacji, ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom oraz rewaloryzacji miast.

4.3 Wniosek dotyczący rozporządzenia określa, jakie wydatki uznawane są za kwalifikujące się do wsparcia oraz zawiera szczegółowe przepisy odnoszące się do następujących kwestii:

4.3.1 Obszary miejskie: EFRR wspierał będzie rozwój zintegrowanych strategii opartych na partnerstwie, a służących rozwiązywaniu wielu nagromadzonych problemów natury gospodarczej, ekologicznej i społecznej, dotyczących aglomeracji miejskich. Przedmiotowy artykuł dopuszcza również wykorzystanie ograniczonych środków EFRR na wspieranie działań wchodzących w zakres kompetencji Europejskiego Funduszu Społecznego.

4.3.2 Obszary wiejskie: Proponuje się, by interwencja EFRR na tych obszarach służyła przede wszystkim dywersyfikacji gospodarczej, stanowiąc dopełnienie środków wspieranych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EAFRD) oraz Europejskiego Funduszu Rybołówstwa (EFF).

4.3.3 Obszary o niekorzystnych warunkach naturalnych: W przypadku programów regionalnych obejmujących obszary o niekorzystnych warunkach naturalnych środki z EFRR służyć będą przede wszystkim poprawie dostępności, wspieraniu kulturowego dziedzictwa, zrównoważonej eksploatacji zasobów naturalnych oraz turystyki.

4.3.4 Regiony peryferyjne: EFRR wspierał będzie usługi w zakresie transportu towarów oraz zapewniał będzie finansowanie dodatkowych kosztów składowania, konserwacji i siły roboczej.

4.3.5 Proponowane rozporządzenie zawiera także szczegółowe przepisy dotyczące „europejskiej współpracy terytorialnej”. Określają one obligatoryjne elementy programów operacyjnych, takie jak analizę problemów i uzasadnienie priorytetów, zestawienia finansowe oraz zasady realizacji. Przewidują one także możliwe formy zarządzania programem, w tym specjalny instrument prawny pozwalający na ustanowienie specjalnej organizacji działającej na rzecz współpracy transgranicznej.

4.3.6 Postanowienia końcowe: Potwierdzają one przepisy przejściowe zamieszczone w obecnie obowiązującym rozporządzeniu — (WE) nr 1783/99 oraz oficjalnie wyznaczają proponowaną datę rozpoczęcia stosowania rozporządzenia (1 stycznia 2007 r.) i jego rewizji (do 31 grudnia 2013 r.).

5. Opinia Komitetu

5.1 *Wstęp, zakres przepisów i wydatki kwalifikujące się do wsparcia (art. 1, 2, 3, 7 i 13)*

5.1.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje wyraźne powiązanie w art. 2 celów funduszu z celami Wspólnoty, zwłaszcza z przewidzianymi w agendzie lizbońskiej. Podobnie Komitet zaaprobowałby koncentrację pomocy na przejrzystych priorytetach tematycznych. Wśród celów nowych programów znaleźć się muszą nowe cele strategii lizbońskiej przewidujące zwiększenie w długim okresie tempa wzrostu gospodarczego w najsłabszych regionach oraz wzmocnienie konkurencyjności w całej Unii Europejskiej. Rozporządzenie musi zatem określać pewien zestaw działań, z którego można by dobierać elementy do konkretnych programów, które z kolei odpowiadać będą specyficznym warunkom w poszczególnych regionach, przyczyniając się jednocześnie do realizacji ogólnych celów obejmujących przyspieszenie wzrostu i poprawę konkurencyjności.

W procesie opracowywania wytycznych o zasięgu ogólnounijnym oraz strategii narodowych należy koncentrować się na realizacji nowej strategii lizbońskiej. Przy przygotowywaniu wspomnianych dokumentów konieczna jest także ścisła współpraca z partnerami społecznymi. W wydanej opinii⁽¹⁰⁾ Komitet przedstawił tezę, że odnowa zasobów mieszkaniowych i zapewnienie najważniejszym kategoriom pracowników mieszkań po przystępnych cenach, stanowią integralny element programu rewaloryzacji i dlatego mają one do odegrania szczególną rolę w ramach polityki rozwoju obszarów miejskich oraz wiejskich. Dlatego też Komitet wyraża rozczarowanie, że wydatki na budownictwo mieszkaniowe zostały *expressis verbis* wykluczone w art. 7 rozporządzenia. Zdaniem Komitetu wydatki na budownictwo mieszkaniowe służące rewaloryzacji i rozwojowi, powinny zostać dopuszczone, podobnie jak należałoby włączyć nakłady na budownictwo mieszkaniowe ponoszone w ramach programów odnowy starszych obszarów miejskich i przemysłowych.

5.2 Działania służące wspieraniu „konwergencji” (art. 4)

5.2.1 Komitet podkreślił znaczenie B+RT oraz innowacyjności i przedsiębiorczości. Analiza trzeciego raportu na temat spójności wskazała na znaczne różnice w inwestycjach na B+RT oraz pozwoliła stwierdzić, że innowacje i przedsiębiorczość mają kluczowe znaczenie dla podtrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego w biedniejszych regionach Wspólnoty. Komitet podtrzymuje swoje stanowisko odnośnie wagi tych działań. Stwierdza także, że w niektórych nowych państwach członkowskich wsparcie uzyskiwane w ramach EFRR będzie miało szczególne znaczenie dla rozwoju niezbędnych sieci centrów B+RT, łączących regionalne uczelnie wyższe z przedsiębiorstwami (gdzie szczególnym wyzwaniem będzie wspieranie MŚP), co pozwoli na wydzwignięcie tych regionów do poziomu bliższego reprezentowanemu przez rozwinięte obszary UE.

5.2.2 Komitet wskazał także, iż ogromne znaczenie dla zapóźnionych regionów ma również zapewnienie dostępu do szerokopasmowych sieci komunikacyjnych oraz wspieranie MŚP w korzystaniu z technologii informacyjno-komunikacyjnych.

5.2.3 W przepisach dotyczących środowiska naturalnego przewidziano szereg działań, ale wskazane byłoby sprecyzowanie w omawianym artykule, że główne znaczenie ma wpływ tych inwestycji na wspieranie zrównoważonego rozwoju i odnawialnych źródeł energii.

5.2.4 Należy poprzeć ideę wspierania turystyki zrównoważonej o wysokiej wartości dodanej, jako że w istotny sposób przyczynia się ona do rozwoju regionalnych gospodarek i ma znaczenie zarówno dla obszarów wiejskich, jak i miejskich. Rola turystyki w transporcie transeuropejskim pozostaje niedoceniona, a przecież wywiera ona pozytywny wpływ na świadomość obywateli. Ponadto, inwestycje w odpowiednią infrastrukturę, usługi i środowisko naturalne mogą zwiększyć atrakcyjność regionów, które nie są obecnie postrzegane jako cele wypraw turystycznych.

5.2.5 Potencjał w zakresie infrastruktury transportowej jest jednym z najważniejszych czynników wzrostu. Należy popierać inwestycje, dzięki którym regiony łączone są z głównymi europejskimi sieciami i rynkami. Odpowiednie, ekologiczne, zintegrowane systemy transportu publicznego w miastach i miasteczkach pomagają zmniejszyć zatępcenie komunikacyjne oraz sprzyjają ograniczaniu zjawiska wykluczenia społecznego zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich.

5.2.6 Rozwój transeuropejskich sieci energetycznych przyczyni się do zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw i ściślejszej integracji państw członkowskich. Także wydajność energetyczna i odnawialne źródła energii oznaczają szanse na nowe przedsięwzięcia gospodarcze, które przyczynią się do wzrostu gospodarczego i poprawy konkurencyjności regionów zapóźnionych.

5.2.7 Inwestycje w edukację także przynoszą bezpośrednie korzyści dla innowacji i konkurencyjności oraz rozwoju kapitału ludzkiego. Jak już wspomniano powyżej, w zapóźnionych regionach częściej istnieją mniejsze możliwości w zakresie kształcenia kontynuowanego przez całe życie oraz kształcenia ustawicznego. Natomiast rozporządzenie w swoim obecnym kształcie odnosi się tylko do inwestycji „przyczyniających się do wzrostu atrakcyjności i jakości życia w regionach”. Komitet uznaje potrzebę koncentracji oraz rolę Europejskiego Funduszu Społecznego, jednak ze względu na wagę edukacji, pragnie rozszerzenia zakresu przedmiotowego analizowanego artykułu oraz lepszej koordynacji pomiędzy EFRR a EFS⁽¹¹⁾. Komitet wskazuje także na znaczenie, jakie ma wspieranie nowych rozwiązań w zakresie problemów związanych z komunikowaniem się w wielojęzycznej Unii. Mimo szerokiej oferty w zakresie nauczania języków, sytuacja w tej dziedzinie jest nadal niezadowolająca, choć dostrzegalny jest pewien postęp.

5.2.8 Artykuł przewiduje inwestycje w system ochrony zdrowia przyczyniający się do rozwoju regionu i jakości życia, dlatego też Komitet przyjmuje go z zadowoleniem.

5.2.9 Wsparcie dla MŚP ma istotne znaczenie, a odpowiednia regionalna polityka przedsiębiorczości może przyciągnąć inwestycje do regionów dotkniętych problemami strukturalnymi lub słabych gospodarczo. Należy umożliwić wykorzystanie systemu bodźców i innych środków systemowych w gospodarce na rzecz przyciągnięcia zagranicznych inwestorów do regionów wymagających inwestycji, wspierania sektorów o strategicznym znaczeniu z punktu widzenia UE oraz pomocy dla innowacyjnych klastrów przedsiębiorstw i organizacji.

5.3 Działania służące wspieraniu „konkurencyjności regionalnej” (art. 5)

5.3.1 W odniesieniu do innowacji, Komitet chciałby zaproponować szerokie ujęcie procesu ich wprowadzania. Niejednokrotnie nowe metody pracy oraz rozwiązania z zakresu zarządzania i stosunków międzyludzkich mogą w równej mierze przyczynić się do sukcesu i konkurencyjności przedsiębiorstw, co zupełnie nowe technologie, produkty lub procesy.

⁽¹⁰⁾ Programowanie funduszy strukturalnych w latach 2000-2006 - wstępna ocena inicjatywy URBAN, Dz.U. C 133 z 6.06.2003, s. 53, pkt. 3.3 i 4.7.1.

⁽¹¹⁾ Komitet wyraźnie stwierdził, iż wolałby utworzenie jednego funduszu dla całej polityki spójności, co rozwiązałoby tego rodzaju problemy (COM (2004) 492 końcowy – 2004/0163 (AVC), CESE 389/2005).

W dodatku, bardziej nowoczesne relacje w danym sektorze stanowią mogą warunek wstępny dla pomyślnego wdrożenia technologii i jako takie mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów strategii lizbońskiej. Rozporządzenie powinno uwzględniać powyższe czynniki i uznając nadrzędną rolę EFS w tych dziedzinach, przewidywać wspieranie sieci kontaktów służących promowaniu najlepszych praktyk w zakresie szeroko pojętej innowacji.

5.3.2 Komitet z zadowoleniem przyjmuje dążenie do zapewnienia zrównoważonego rozwoju, wydajności energetycznej i wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, które same w sobie stanowią pożądane cele. Należy jednak zaznaczyć, że również stworzenie specjalnych możliwości dla projektantów i producentów technologii ekologicznych może się przyczynić do gospodarczego rozwoju regionu. Komitet popiera także zamieszczenie w proponowanej treści rozporządzenia odniesienia do ekologicznego transportu publicznego oraz wyraża przekonanie, że odpowiednio wspierane i zintegrowane systemy transportu publicznego stanowią mogą kluczowy wkład z gospodarczego punktu widzenia w łagodzenie trudności związanych z zatorami komunikacyjnymi na obszarach miejskich oraz zwalczanie wykluczenia społecznego, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

5.3.3 Udoskonalenie podstawowych środków transportu i innych połączeń uznaje się za istotny warunek rozwoju. Obszary wiejskie mogą się znajdować w niekorzystnej sytuacji, ponieważ lokalny rynek nie jest na tyle rozbudowany, by zapewnić pożądaną infrastrukturę. Istotne znaczenie mieć będzie tutaj interakcja pomiędzy poszczególnymi politykami wspólnotowymi, a Komitet pragnie upewnić się, że działania wspierane w ramach przedmiotowego zagadnienia nie będą napotykać na niepotrzebne utrudnienia. Niezbędne jest również zapewnienie dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych poza największymi ośrodkami miejskimi, jednak znaczenie ma nie tylko fizyczny dostęp i łączność, lecz także doradztwo, wsparcie biznesowe i rozwój umiejętności, by MŚP potrafiły należycie korzystać z technologii informacyjno-komunikacyjnych. Komitet uważa też za konieczne zapewnienie dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych wszystkim obywatelom, tak by zapobiec tworzeniu „cyfrowej przepaści” przyczyniającej się do społecznego wykluczenia. Te ostatnie problemy dotyczą w dużym stopniu także największych aglomeracji miejskich.

5.4 Działania służące wspieraniu europejskiej współpracy terytorialnej (art. 6)

5.4.1 Komitet z zadowoleniem przyjął propozycje Komisji dotyczące wspierania transgranicznej, ponadnarodowej i międzyregionalnej współpracy na bazie doświadczeń zdobytych w ramach Interreg⁽¹³⁾. Jednakże propozycje Komisji przewidujące szereg zestawów działań, w projektach transgranicznych lub ponadnarodowych oraz obecna wersja rozporządzenia zdają się pomijać szereg istotnych obszarów działalności z zakresu sieci międzyregionalnych wspieranych w ramach programu Interreg, na przykład działania służące wspieraniu zbieżności oraz specjalne działania na obszarach o niekorzystnych warunkach naturalnych, peryferyjnych i wiejskich.

⁽¹³⁾ Dz. U. C 302 z 7.12.2004, s. 60, Opinia w sprawie Trzeciego raportu na temat spójności gospodarczej i społecznej.

5.4.2 Komitet wyraźnie popiera środki służące intensyfikacji wewnątrzunijnej współpracy transgranicznej pomiędzy państwami UE-15 oraz nowymi państwami członkowskimi. Za cel należy uznać faktyczne ustanowienie nowych, dynamicznych i aktywnych regionów o wspólnej lub wspólnie użytkowanej infrastrukturze (w tym w zakresie ochrony zdrowia i edukacji) oraz stosunkach międzyludzkich, gdzie podejmowane będą działania zmierzające do przewartościowania problemów językowych oraz korzystania z najlepszych elementów kultur narodowych. Fundusze strukturalne dopomogą w rozwiązywaniu problemów wynikających z różnic dochodów i poziomu cen oraz we wspieraniu rozwoju gospodarczego. Komitet z zadowoleniem przyjął nową politykę sąsiedztwa Unii⁽¹³⁾ oraz jej nowe instrumenty — także w możliwym odniesieniu do państw trzecich — i pragnie jej ugrunтовania w następnym okresie programowym, jak również, wsparcia tych działań przez EFRR.

5.4.3 Komitet odnotowuje postanowienia dotyczące inicjatyw w zakresie transgranicznego rynku pracy oraz sugeruje, by przepisy zawierały wyraźną deklarację poparcia dla realizacji zobowiązań dotyczących standardów rynku pracy zawartych w traktatach akcesyjnych oraz strategii lizbońskiej. Komitet wskazał także⁽¹⁴⁾, iż programy te powinny uwzględniać również potrzebę zwalczania różnorodnych form dyskryminacji społecznej. Komitet pragnie, by kwestia ta została wyjaśniona i wzywa do zagwarantowania, że wszelkie działania wspierane w ramach EFRR kwalifikowały się będą do realizacji w ramach sieci międzyregionalnych. Komitet wzywa w szczególności do ustanowienia specjalnego programu dla regionów graniczących z nowymi państwami członkowskimi. Ponieważ wniosek dotyczący rozporządzenia nie przewiduje takiego rozwiązania, a Komitet pragnie, by wspierało ono podobną działalność, za wskazane należy uznać wprowadzenie do rozporządzenia specjalnego odniesienia w tym przedmiocie.

5.4.4 Wniosek dotyczący rozporządzenia przewiduje utworzenie europejskiego ugrupowania współpracy transgranicznej. Komitet przedstawił w tej sprawie osobną opinię⁽¹⁵⁾, której konkluzje powinny również zostać zawarte w regulacjach.

5.4.5 Kwestia kwalifikowania się wydatków ma być zasadniczo rozstrzygnięta na szczeblu krajowym, z pewnymi wyjątkami, które należy szczegółowo ustanowić w przepisach. Należy w sposób przejrzysty uregulować, że w przypadku podatku od wartości dodanej (VAT), do kosztów kwalifikujących się do finansowania zaliczyć można podatek niepodlegający zwrotowi, jako że stanowi on rzeczywisty koszt projektu.

5.5 Specjalne przepisy dotyczące poszczególnych rodzajów obszarów

5.5.1 Obszary miejskie (art. 8)

5.5.1.1 Komitet zaproponował ustanowienie specjalnego programu na rzecz obszarów miejskich. Działania określone w art. 8 ust. 1 powinny zawierać wszelkie elementy inicjatywy wspólnotowej Urban, a Komitet pragnie ustanowienia wyraźnych podstaw prawnych umożliwiających miastom wspólnotowym współpracę.

⁽¹³⁾ COM(2004) 628 końcowy 2004/0219 (COD).

⁽¹⁴⁾ Dz. U. C 302 z 7.12.2004, str. 60, pkt. 7.8. Opinia w sprawie Trzeciego raportu na temat spójności gospodarczej i społecznej.

⁽¹⁵⁾ CESE 388/2005.

5.5.1.2 W omawianym artykule znajduje się także zapis przewidujący możliwość finansowania działań w ramach rozporządzenia (WE) nr 1784/1999 ustanawiającego Europejski Fundusz Społeczny⁽¹⁶⁾. Rozporządzenie ogranicza zakres tego odstępstwa do działań w ramach celu „regionalna konkurencyjność i zatrudnienie” oraz do 10 % w ramach „rozpatrywanego priorytetu⁽¹⁷⁾”. Komitet, uwzględniając potrzebę przestrzegania zasady realizacji każdego programu tylko z jednego funduszu, przyjmuje stanowisko, że potrzebny jest szerszy zakres możliwości finansowania działań w dziedzinie rynku pracy i kapitału ludzkiego w ramach tych programów. Być może należałoby rozciągnąć zakres odstępstwa na wszystkie programy finansowane z EFRR — a nie tylko obejmujące obszary miejskie — oraz na wszystkie trzy priorytety tematyczne. Dlatego pułap 10 % powinien obowiązywać w stosunku do programu jako całości lub — jak zaproponowano — danego priorytetu, co zapewni odpowiednią elastyczność.

5.6 Obszary wiejskie i obszary zależne od rybołówstwa (art. 9)

5.6.1 Komitet zwrócił szczególną uwagę na potrzebę zapewnienia, by opisywane działania nie ograniczały się do projektów rolniczych i z zadowoleniem przyjął koncentrację na infrastrukturze, telekomunikacji, nowych rodzajach działalności gospodarczej, związkach pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi oraz promocji turystyki. Powyższa lista powinna jednak obejmować także dostęp do usług użyteczności publicznej, innowacje oraz współdziałanie ze szkołami wyższymi, które to elementy, jak ustalono, mają znaczenie dla dywersyfikacji obszarów wiejskich. Komitet wyraził również poparcie dla deklaracji złożonej przez Komisję, iż nowe instrumenty zostaną „włączone do wspólnej polityki rolnej”⁽¹⁸⁾. Omawiany wniosek dotyczący rozporządzenia przewiduje obowiązek przedstawienia przez państwa członkowskie „jasnych kryteriów rozgraniczających” środki finansowane z EFRR oraz EFRROW i EFR oraz wykazania, że działania finansowane z tych funduszy są spójne i wzajemnie się uzupełniają. Komitet z zadowoleniem przyjmuje wspomniane zapisy i pragnie zwrócić uwagę na swoją szczegółową opinię sprawie EFRROW.

5.7 Obszary o niekorzystnych warunkach naturalnych i obszary peryferyjne (art. 10 i 11)

5.7.1 Komitet opowiedział się za dalszą realizacją zasady solidarności z regionami zmagającymi się ze szczególnego rodzaju problemami i wyraża szerokie poparcie dla propozycji zawartych w proponowanym rozporządzeniu. W odrębnej

opinii⁽¹⁹⁾ Komitet ocenił potrzeby regionów o trwale niekorzystnych warunkach naturalnych i strukturalnych oraz zwrócił szczególną uwagę na szeroko zakrojone propozycje Komisji przedstawione w Trzecim raporcie na temat spójności gospodarczej i społecznej. Wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie EFRR obejmuje wiele punktów omawianych we wspomnianej opinii, a Komitet z zadowoleniem przyjmuje terytorialny wymiar kryteriów kwalifikujących do finansowania ze środków Funduszu. Art. 10 zawiera wyrażenie „bez uszczerbku dla art. 3 i 4”, co wskazuje, iż omawiane regiony kwalifikują się także do pomocy przewidzianej w tych artykułach. Wskazane byłoby uzupełnienie rozporządzenia o zapis stwierdzający *expressis verbis*, że rzeczywiście tak jest. Podobnie w art. 11 zawarto klauzulę umożliwiającą finansowanie dodatkowych kosztów działań określonych w art. 4. Komitet wyraża poparcie dla takiego rozwiązania. Ponownie jednak wskazane byłoby wyjaśnienie, że wspomniane regiony kwalifikowałyby się do otrzymania pomocy w ramach innych celów.

5.8 Szczegółowe przepisy dotyczące celu „współpraca terytorialna” (art. 12 oraz art. 14-22)

5.8.1 Komitet przyjął z zadowoleniem projekt nowego instrumentu prawnego ułatwiającego współpracę. Te dodatkowe przepisy służyć mają ułatwianiu efektywnej współpracy, niemniej brakuje wyraźnych wytycznych odnośnie udziału partnerów społecznych w komitetach monitorujących a także udziału innych zainteresowanych organizacji społeczeństwa obywatelskiego w ustaleniach dotyczących monitorowania. Należy wyjaśnić wzajemny stosunek pomiędzy EFRR (art. 18) a nowym europejskim ugrupowaniem współpracy transgranicznej (EUWT), co dotyczy w szczególności możliwości przekazywania przez państwa członkowskie odpowiedzialności spoczywającej na władzy zarządzającej EUWT.

5.8.2 Powyższe kwestie zostały już poddane bardziej szczegółowej analizie i Komitet przedstawił swoją opinię na temat ustanowienia europejskiego ugrupowania współpracy transgranicznej⁽²⁰⁾.

5.9 Przepisy końcowe (art. 22-26)

5.9.1 Potwierdzają one przepisy przejściowe zamieszczone w obecnie obowiązującym rozporządzeniu — (WE) nr 1783/99 oraz oficjalnie wyznaczają proponowaną datę rozpoczęcia stosowania i przeglądu rozporządzenia.

Bruksela, 6 kwietnia 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ COM(2004) 493 końcowy - 2004/0165 (COD).

⁽¹⁷⁾ Art. 8 ust. 2.

⁽¹⁸⁾ Dz. U. C 302 z 7.12.2004, s. 60, pkt. 7.10. Opinia w sprawie Trzeciego raportu na temat spójności gospodarczej i społecznej.

⁽¹⁹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Jak osiągnąć lepszą integrację regionów o trwale niekorzystnych warunkach naturalnych i strukturalnych”, CESE 140/2005.

⁽²⁰⁾ CESE 388/2005